

Oświadczenie złożone przez senatora Ryszarda Knosalę na 54. posiedzeniu Senatu w dniu 13 maja 2010 r.

Oświadczenie skierowane do minister edukacji narodowej Katarzyny Hall

Pragnę poruszyć problem związany z oceną legalności uchwał rad gmin dotyczących ustalenia opłat za przedszkola. Docierają do mnie sygnały, że w ostatnim okresie uchwały te były bardzo często uchylane przez sądy administracyjne z uwagi na istotne naruszenie prawa.

W ocenie sądów administracyjnych organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego winien respektować zasadę sformułowaną w art. 6 ust. 1 pkt 1 ustawy o systemie oświaty, z której wynika uprawnienie do korzystania przez dzieci z nieodpłatnego nauczania i wychowania świadczonego przez przedszkola publiczne, co najmniej w zakresie objętym podstawą programową. Z zasady tej wynika zatem również, że w uchwale rada gminy może przewidzieć opłaty za zajęcia dodatkowe wykraczające poza podstawę programową. Zdaniem sądów administracyjnych opłaty te nie mogą jednak przybierać zunifikowanej i ogólnej formy – jak miało to miejsce w wielu kwestionowanych uchwałach – lecz powinny być ściśle skorelowane z konkretnymi zajęciami. Innymi słowy, stawka opłaty powinna bezpośrednio zależeć od rodzaju i od wymiaru czasowego dodatkowych zajęć.

Konsekwencją stwierdzenia nieważności uchwały ustanawiającej dodatkowe opłaty za przedszkola może być otwarcie drogi dla rodziców do dochodzenia zwrotu tych opłat od gminy. W przypadku, gdyby zjawisko to przybrało wymiar masowy, zasadna może być obawa o zdolność jednostek samorządu terytorialnego do zaspokojenia tych roszczeń. W skrajnych przypadkach taka sytuacja może nawet zaważyć na prawidłowym funkcjonowaniu jednostki samorządowej, co między innymi może prowadzić do zamykania lub skrócenia czasu pracy przedszkoli publicznych prowadzonych przez ten podmiot. Zjawisko to postrzegane w kontekście ogólnokrajowym wpłynęłoby negatywnie na ogólny stopień dostępności przedszkoli publicznych, który już teraz należy do jednego z niższych w Unii Europejskiej.

Wspomniana wyżej podstawa programowa określona została w załączniku nr 1 do rozporządzenia ministra edukacji narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół. Z kolei w §10 załącznika nr 1 do rozporządzenia ministra edukacji narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół określono, że dzienny czas przeznaczony na realizację podstawy programowej nie powinien być krótszy niż pięć godzin.

Strona samorządowa argumentuje, że powstały problem związany z negatywną oceną zgodności uchwał z prawem wynika po części także z brzmienia przepisów ogólnokrajowych. Przepisy te bowiem w sposób bardzo szeroki i ogólny określają zakres podstawy programowej, przez co w praktyce nie jest łatwo dobrać dodatkowe zajęcia w taki sposób, aby jednoznacznie wykraczały one poza wspomnianą podstawę programową. Stąd też stawki opłat dodatkowych określane są zazwyczaj w sposób ogólny.

Mając na względzie opisaną sytuację, zwracam się z zapytaniem, czy w ocenie Pani Minister zasadne mogą być obawy dotyczące konieczności zwrotu nienależnie pobranych opłat za przedszkola, a jeśli tak, to ilu gmin w Polsce dotyczyć może ten problem?

Proszę równocześnie o informację, jakie działania zamierza podjąć Pani resort w związku z zaistniałą sytuacją, w szczególności, czy rozważane jest podjęcie inicjatywy zmierzającej do znowelizowania przepisów ustawy i rozporządzeń w taki sposób, aby w większym stopniu ułatwiały one realizację zadań oświatowych na szczeblu samorządowym.

Z wyrazami szacunku
Ryszard Knosala